

La democràcia cultural com a canvi de paradigma

Publicat per [Interacció](#) [1] el 30/08/2015 - 10:30 | Última modificació: 14/07/2026 - 15:05

L'article d'Alice Chatzimanassis és especialment interessant perquè no presenta la democràcia cultural com una simple evolució terminològica de la democratització de la cultura, sinó com un canvi profund en la manera d'entendre què és la cultura, quin és el paper de les polítiques públiques i quina posició ocupen els ciutadans dins la vida cultural. El cas del Quebec serveix per mostrar que aquest desplaçament no és només teòric, sinó que pot traduir-se en orientacions polítiques concretes.

La democratització de la cultura va constituir el paradigma dominant de les polítiques culturals occidentals durant bona part de la segona meitat del segle XX. La seva ambició consistia a garantir que tota la població pogués accedir a les obres considerades més valuoses, superant les barreres econòmiques, socials i territorials. L'Estat hi assumia un paper central: seleccionar, protegir i difondre el patrimoni i la creació artística perquè arribessin al conjunt de la ciutadania. Aquest model partia d'una concepció universalista de la cultura i d'una acció pública essencialment vertical.

A partir dels anys setanta, aquest model comença a ser objecte de crítiques. Les investigacions sociològiques mostren que l'ampliació de l'oferta cultural no elimina les desigualtats de participació, mentre que els moviments socials qüestionen la identificació entre cultura legítima i alta cultura. Paral·lelament, l'antropologia amplia el concepte de cultura fins a incloure les formes de vida, les pràctiques quotidianes i les expressions de les diverses comunitats. La cultura deixa de ser concebuda exclusivament com un conjunt d'obres per entendre's també com una manera de viure i de construir significats compartits.

És en aquest context que pren forma la idea de democràcia cultural. La seva proposta no consisteix simplement a facilitar l'accés dels ciutadans a una cultura definida per les institucions, sinó a reconèixer la legitimitat de les múltiples cultures presents en una societat i la capacitat dels individus per participar activament en la producció cultural. L'objectiu deixa de ser únicament formar públics per convertir-se també en afavorir creadors, participants i comunitats capaces d'expressar les seves pròpies formes culturals. Com resumeix l'autora, el moviment cultural ja no va "de dalt cap a baix", sinó que parteix dels individus i de les seves pràctiques.

El Quebec constitueix un cas especialment significatiu perquè incorpora aquesta orientació dins la seva política cultural de 1992. Sense abandonar la responsabilitat pública de protegir el patrimoni o donar suport a la creació artística, la política cultural quebequesa introdueix una concepció més àmplia de la cultura, basada en la participació ciutadana, la diversitat de les pràctiques culturals i el desenvolupament cultural de les comunitats. La cultura és considerada un recurs per a la construcció de la ciutadania i de la cohesió social, no únicament un conjunt de béns que cal posar a disposició del públic.

L'interès del text rau també en el fet que evita presentar aquests dos paradigmes com si fossin incompatibles. Chatzimanassis mostra que la democràcia cultural no elimina la necessitat de garantir l'accés a les obres ni de sostenir les institucions culturals. El que canvia és el centre de gravetat de l'acció pública. La qüestió deixa de ser només quines obres cal difondre i passa a preguntar-se com poden les polítiques culturals reconèixer les pràctiques culturals dels ciutadans i facilitar-ne el desenvolupament.

Un cop llegit, el text ajuda a comprendre per què moltes polítiques culturals actuals combinen objectius que provenen de tradicions diferents: continuen defensant l'accés al patrimoni i a la creació artística, mentre incorporen progressivament la participació, la mediació, els drets culturals i el reconeixement de la diversitat. Aquesta convivència explica moltes de les tensions actuals de les polítiques culturals, que sovint oscil·len entre la transmissió d'un patrimoni comú i el reconeixement d'una pluralitat de cultures.

L'aportació principal de Chatzimanassis és recordar que democràcia cultural i democratització de la cultura no són simples etiquetes alternatives. Parteixen de concepcions diferents sobre què és la cultura, sobre qui en defineix el valor i sobre quin ha de ser el paper dels poders públics. Entendre aquesta distinció és fonamental per interpretar

els debats contemporanis sobre participació cultural, mediació o diversitat.

Referència

Chatzimanassis, A. (2014, 15 de setembre). *Démocratisation de la culture et démocratie culturelle à partir de l'exemple québécois*. A: *La démocratisation culturelle au fil de l'histoire contemporaine*. Comité d'histoire du ministère de la Culture et de la Communication i Centre d'histoire de Sciences Po Paris.

<http://chmcc.hypotheses.org/675> [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Etiquetes: polítiques culturals

Etiquetes: diversitat cultural

Etiquetes: participació cultural

Etiquetes: drets culturals

Etiquetes: pensament cultural

- [3]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2016/democr%C3%A0cia%20cultural>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://chmcc.hypotheses.org/675>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/6661>